

Dům u řeky

Karolína Kolářová (3. místo ve II. kategorii)

Na údolí Dyje padla hustá mlha. Nebylo vidět ani na krok, přesto jsem té mlze důvěřovala a stále kladla podrážky na kamenitou cestu. Šla jsem dál a dál, a i když jsem tu cestu dokonale znala, stejně jsem se bála, že zabloudím. Byla tma a já měla neodolatelnou chuť se trochu toulat a uniknout všemu a všem. Míjela jsem osvětlení a u něj lavičku. Co jsem se na ní nasedávala! A kolik lásek a zklamání jsem tu zažila. A nejen já, tahle lavička zná mnoho příběhů. I ty o nenávisti, jak vypovídají vulgarismy vyryté do jejího opěradla. Projdu podél zábradlí. Pojednou se zastavím a pohlédnu do světla lampy. Na ret mi dopadne sněhová vločka, hned se zase rozplyne. Je pomíjivá, jako lidské štěstí. Náhle nás opustí, někam se ztratí, ale my víme, že je pořád někde na světě.

Cesta ubíhala, až jsem se dostala ke starému domu, který na první pohled vypadal velmi zchátrale a opuštěně. Jako z nějaké ne příliš originální detektivky. Přitahoval mě, sálalo z něj tajemno. Svou zvědavost jsem strachem nepokořila. I přes vědomí určitého nebezpečí v podobě třeba řítících se stropů jsem sebrala odvalu a vkročila přes práh. Dveře byly vylomené a opřené o zeď, nebyl problém vejít dovnitř. Dům byl lehce osvětlován pouliční lampou, překážky na podlaze byly tedy také vidět. Čím víc jsem viděla, tím větší zvědavost podívat se dál než do první místnosti mě přemáhala. Překračovala jsem kameny, trámy a dostávala se ke druhému vchodu, za nímž se ozval zvuk, který mi na odvaze příliš nepřidal. Jako by někdo posunul botu po špinavé podlaze. Nahlédla jsem tedy za druhé dveře a spatřila bezdomovce, kterého jsem od vidění znala z nádraží. Krmíval holuby a vypadal vždy mírumilovně, ale nikdy jsem ho neviděla bez láhve rumu nebo krabicového vína.

„Co tu chceš?“ ozval se tichým a nedůtklivým chrapotem.

„Nic, já...“ couvala jsem.

„Neboj se, nic ti neudělám, ani na to nemám sílu. Jsi zvědavá, co? Taková barabizna! Kdo by nebyl... Ale bývalo to tu krásný.“ Muž si poposedl a do čela mu spadl urousaný pramen šedých vlasů.

„Vy to tady znáte?“ zeptala jsem se.

„Jo,“ zněla jeho stručná odpověď, která napovídala, že na dlouhé rozhovory nemá ani pomyslení.

„A nechcete mi o tomhle domě něco povědět? Je to veliká stavba, musí být pěkně starý... Kdo tu žil?“

„Jak se jmenuješ?“

„Zuzka.“

„Aha, Zuzko, proč tě zajímá?“

„Líbí se mi to tu, asi jsem jenom zvědavá. Tak povídejte, cokoliv.“

„Nechci, nikomu jsem to ještě nevykládal!“

„Všechno je jednou poprvé...“

„Máš kuráž děvče, to se musí nechat, jsi trochu drzá. Tak dobře, ale žádný hloupý dotazy a nebudeš mě přerušovat, co řeknu, řeknu.“

„Rozumím.“

„Je to už docela dlouho, co byl tenhle barák obyvatelnej. Nějakej pátek už to bude.“

Nadešla odmlka, jako by hledal vhodná slova. Napil se z lahve, kterou celou dobu svíral.

Nebylo těžké si domyslet, co je v ní.

„Bylo mi tehdy asi osm, když jsme se sem s mou matkou přistěhovali za mým nevlastním otcem. Seznámila se s ním na jednom koncertě, fajn chlap, prachatej a milej, měl rád jak matku, tak i mě. Byl v balíku, zdědil tenhle dům a měl slušný zázemí v jednom hotelu tady poblíž. Chodil jsem do školy, matka se starala o dům a otčím vydělával. Vedli jsme veselej život, měli jsme, na co jsme si vzpomněli, od krásnýho domu s obrovskou zahradou po dobré víno k večeři. Nikdo si na nic nemohl stěžovat a život šel dál. Jednoho dne otec přišel z práce, zavřel se do své pracovny a celý den se neukázal. Matka mu zanesla šálek čaje, ale poslal ji pryč. Nikomu neotvíral a nebral telefony. Klíčovou dírkou jsem viděl, jak pořád něco píše. Netušili jsme, co se děje. Až jednou, vylezl a řekl, že musí odjet. Matka se ptala, kam a proč a já nevím co ještě, ale on nic. Sbalil si kufr a mně řekl, že jede na dlouhou dovolenou. Doteď přesně nevím, proč odjel, ale bylo to z politických důvodů, bojoval ve válce a něco si tam rozházel, teď chtěl někdo zúčtovat. A tak byl pryč. Zůstal jsem s matkou sám. Když mi bylo čtrnáct, jel jsem studovat do Brna, měl jsem tam tehdy babičku z matčiny strany. S matkou jsme si často telefonovali. Když jsem jednou přijel na prázdniny domů, svěřila se, že je těžce nemocná. Doktor jí prý dává nanejvýš rok. Rakovina. O rok později, přesně na den, bylo matce tak špatně, že musela do nemocnice natrvalo. O týden později už nežila, bylo mi tehdy osmnáct, ale o sebe už jsem se zvládnul postarat. Po maturitě jsem šel zpátky sem, že si najdu místo třeba v hotelu, kde předtím pracoval otčím, a bydlet budu v tomhle domě. Celkem to šlo, dělal jsem uklízeče a po nocích poslouchal v kavárně klavíristu, kterej hrál panstvu k tanci. Dobrej chlap.

Čas šel dál a přišla vojna. Tam se i z toho největšího budižkničemy stane chlap. Kdybych nebyl na vojně, byl bych tady a co by ze mě bylo? Usmrkánek... Když jsem přijel, koupil jsem si na nádraží noviny, čerstvý, zajímalo mě, co se děje. Palcový titulek mě okamžitě

praštil do očí. *Na jižní Moravě rádí strašný žhář*, do teď si to pamatuju úplně přesně. *Znojmo - Neznámý muž chodí po okolí a zapaluje prázdné domy, v této době shořelo již osm budov, z toho dvě u řeky Dyje a šest na kraji města*. Noviny jsem zahodil tam, kde jsem stál, a běžel, co mi nohy stačily, k domu. Když jsem doběhl, čekal mě šok. Ze všeho zbyl popel. Holé zdi zčernalé dýmem, na zemi pár kovových předmětů, kterejch se požár zas tolik nedotkl, akorát barvu změnil... Přišel jsem o všechno, rozumíš? O všechno! A to jen kvůli ničemovi, kterej neví, co s časem, a tak podpaluje baráky. Kdyby se mi tehdá dostal do ruky, tak by...“ stiskl pěst, až mu zbělely všechny klouby. Udeřil do podivné polorozpadlé matrace, na které seděl, a pokračoval: „Ale nedalo se nic dělat, brečet nemělo smysl a zametat taky ne. Vrátil jsem se do hotelu, jestli by se pro mě ještě nenašlo místo, ale ředitel mi řekl, že maj plno, ale že má známého, kterej dělá v továrně v Brně a určitě bude o něčem vědět. Poděkoval jsem mu a řekl, že se nazítří zastavím. Dopadlo to tak, že jsem nakonec dělal v té továrně skoro třicet let, postupně jsem se dostal až na místo kousek od vedení. Byla to dobrá továrna, vyráběl se v ní nábytek, pěkný nábytek. Bydlel jsem v městském bytě za laciněj nájem, stravoval se v jídelně a po večerech jsem si zašel na pivko. V té době se nábytkářství šíleně rozmohlo a my získali konkurenci. Postupně jsme museli snižovat ceny a propouštět. Hroznej tlak, začal jsem kouřit a v hospodě jsem byl veškerej svůj volnej čas a to až do zavíračky. Odcházel jsem střískanej pod vobraz. Došlo to tak daleko, že továrna nakonec zbankrotovala.

A tak jsem neměl opět nic. Z bytu mě vyhodili, neměl jsem ho čím platit. Pil jsem jak Dán a kouřil jak fabrika. Nebyl nikdo, pro koho by stálo za to přestat. Ani matka, otec, sourozenec nebo příbuzný, ani žádná žena. Nikdo mi nepomohl, neporadil, všichni se obrátili zády. Jen v hospodě jsem dostal útěchu. Lidi jsou sobci...

Vrátil jsem se sem a jsem tu doteď, od života už nic nečekám, zklamal mě Bůh, kterej stejně neexistuje, vzal mi matku, otce, práci, bydlení... Takhle je to nejlepší, nemusím se nikam honit, lidi dneska vyhodí spoustu dobrejch věcí, takže hlady taky neumřu. Občas se někdo smiluje a hodí mi desetikačku, tak si za to koupím něco na zahřátí,“ řekne a zvedne láhev. „Nejlepší na tom je, že se klidně můžu posadit kamkoliv, nikdo mě neotravuje a já v klidu sedím a sleduju ty blázny okolo, co se pořád někam honěj. Stejně je jim to platný jak mrtvýmu kabát. Nikdy nebudou mít ten klid, co já. Tak jsi to slyšela a teď už jdi.“

Ale já nešla. Stála jsem tam notnou chvíli a koukala na toho ztroskotance, se kterým se život rozhodně nemazlil. To poslední, co jsem chtěla, bylo odejít.

„Nevyhánějte mě,“ řekla jsem tiše a podívala se soucitně na něj.

„Jestli mě teď začneš litovat, tak si dej odchod rovnou!“

„Ne, to ne, já... Jen mě ještě zajímá, jak to tu tedy vypadalo? Tady byl obývací pokoj? Je to velká místnost, klidně by mohl být.“

„Jo, to byl. Pojď mi pomoci,“ mávl na mě, abych mu pomohla vstát. Podepřela jsem ho a do nosu mě praštil pach zatuchliny a alkoholu. Stařík se začal šouravým krokem pohybovat po místnosti. „Tady byl obraz, krásnej obraz zahrady, co byla venku. Matka ho nechala namalovat otci k výročí. On jí tehdy dal perlovej náhrdelník, nosila ho pořád. A tady býval klavír, na ten máma hrála,“ ukázal k protější stěně, která byla stejně špinavá a od pavučin jako ta první. „Tady bylo kanape a konferenční stolek. Křesla a malý bar. Otčím tu pořádal takové pánské dýchánky. Kravaťáci s doutníkama, pili whisky, kterou dostali od hostů v hotelu, a byli děsně důležití. A matka trávila většinu času tady,“ přešli jsme do druhé místnosti, kde se na zemi válely kusy něčeho bílého, co připomínalo zbytky umyvadla. „To byla kuchyň. Byla velká, vlevo byl jídelní stůl a vpravo matka vařila, i když by to klidně mohla dělat babička, často sem jezdila pomáhat. Ale nenechala si do ničeho mluvit, ráda dělala věci po svém a to, že měl odjakživa otčím tendence se plést úplně do všeho, sice nakonec akceptovala, ale nikdy s tím nebyla úplně smířená. Tvrdila, že by všechno zvládla. A já jí věřil, vím to, uměla snad všechno. Hráť na klavír, dobře vařit, vyšívát, pečovat o nás a o zahradu. Nic z toho, co jí život přinesl si nezasloužila... Ale co, je to pryč, budiž jí země lehká.“

V jeho očích bylo vidět, že mu vzpomínka nedělá žádnou radost. Bolest byla slyšet i v jeho hlase, který při vzpomínkách na matku jakoby zjemnil. Dojalo mě, s jakou láskou o matce dokáže mluvit člověk, který se roky válí s flaškou v prachu. Posmrkla jsem a vytáhla kapesník.

„No co je? Snad nebrečíš?“

„Já, ne, to se vám zdá, to ten prach tady,“ snažila jsem se zakrýt svoji slabost.

„Už musím domů,“ řekla jsem a vyběhla z domu. Celou noc jsem přemýšlela o pohnutých osudech toho bezdomovce. To je tak nespravedlivé, říkala jsem si.

O týden později jsem se k onomu domu vydala znova. Jelikož se ochladilo, vzala jsem s sebou starou deku a sáček sucharů. Byl opět večer a všude tma. Vešla jsem známými dveřmi, prošla celý dům, ale muž nikde. Třeba je zase na nádraží, řekla jsem si a položila věci na místo, kde jsem ho posledně našla sedět.

Další den jsem šla zkontrolovat, jestli už si věci vzal, ale byly na stejném místě, kam jsem je včera dala. Ještě se nemusel vrátit, ale určitě přijde, je to přece jeho dům, utěšovala jsem se a den co den pak chodila s nadějí, že už věci zmizely. Ale byly pořád na svém místě.

Když jsem pak šla jednoho odpoledne s rodiči nakupovat, na nástěnce pohřebního ústavu jsem si všimla nové cedulky. Visela tam fotka toho muže a vedle ní datum a příčina smrti. Nic

víc. Žádné parte nebo zdvořilý projev soucitu. Došlo mi, proč deka zůstala tam, kde zůstala. Teď došel k opravdovému klidu. A má se líp, nic ho nebolí a vůbec, už ho netrápí pohled na svět. Podívala jsem se pořádně na jeho jméno. Jan Sýkora... Co mi to jen říká? Moje prababička byla za svobodna Sýkorová, ale to bude asi jen náhoda. I když byla má příbuznost s ním velmi nepravděpodobná, nedalo mi to a vyhledala jsem si rodokmen, který dědeček pečlivě sestavil. A opravdu, rok narození je shodný, Jan Sýkora tedy byl nejspíše můj příbuzný, sice hodně vzdálený, takže mě k němu nepojil žádný bližší vztah, ale předky máme společné. Svět je malý.

Nezapomenu na něj. Budu si ho pamatovat, napíšu o něm do svého deníku a až ho někdo bude jednou číst, uvidí, že svět byl, je a bude stále nefér vůči těm, kteří si to nejméně zaslouží, a stále budou okolo chodit lidé, kteří se nezastaví a nezamyslí se. Třeba proč vyhořel dům právě někomu, kdo i přes tělesnou slabost a problém s alkoholem nepřestává mít rád a nikdy si nestěžuje. A v jejich spěchu se stane i to, že přehlédnou člověka, který se bez pomoci neobejde a raději hledá pomoc v alkoholizmu. Proč připisovat vinu jen jemu?